

WORSUMSE HISTORIE

Werkgroep Historie Worsum

Oprichting

De Werkgroep Historie Worsum is in 2004 opgericht. De werkgroep staat open voor iedereen met belangstelling voor de geschiedenis van Worsum. Dat zijn dus niet uitsluitend huidige bewoners van Worsum, maar ook vroegere bewoners en anderen. Op dit moment bestaat de groep uit de volgende leden: Hennie Arts, Piet Arts, Piet van Casteren, Gerard Gerrits, Albert van Hezewijk, Harrie Joosten (initiatiefnemer), Tun van Raaij, Gerard Rooijackers en Piet van Zuijlen. Nieuwe leden zijn welkom. Er geldt eigenlijk maar één voorwaarde: ieder lid moet bereid zijn energie en tijd te steken in het bijeenbrengen van informatie over de geschiedenis van deze interessante buurtschap.

Doelstelling

Daarmee is eigenlijk al aangegeven wat de werkgroep wil doen, maar waarom? De reden is eenvoudig: verbondenheid met je woonplek. Die verbondenheid betreft niet alleen het heden, maar zeker ook het verleden. Gelukkig heeft Worsum een rijk verleden. Er valt dus van alles te ontdekken en beschrijven. We hebben het dan over de aardgeschiedenis, vroegste bewoning, oude wegen en watergangen, perceelsnamen en oude hoven. De werkgroep wil zich niet alleen bezighouden met het verre verleden, maar ook met de recentere geschiedenis van de 20ste eeuw, bijvoorbeeld.

Geschiedenis in vogelvlucht

Meer dan 10.000 jaar geleden liep de laatste ijstijd ten einde. Onze streek was woest. In dit rivierengebied stroomde de Maas, maar dat was nog niet de door de mens beheerste rivier zoals we hem vandaag kennen. De Maas was toen sterk vertakt. De Maasarmen stroomden ook door onze streek en zetten er grind, zand en klei af. De wind zorgde er voor dat het zand uit de rivierbedding zich verplaatste. Zo ontstonden de zandduinen aan de randen. Op deze hoger gelegen

gronden vestigden zich later de eerste bewoners, maar dan hebben we het al over de steentijd (8.000 tot 1.600 v. Chr.). Bewijzen van deze vroegste bewoning kennen we in de vorm archeologische bodemvondsten van het vennengebied en ook Worsum. Na de steentijd volgen de bronstijd en ijzertijd. Rond het begin van onze jaartelling komen de Romeinen naar onze streek. Nijmegen was een belangrijke vestigingsplaats, maar ook rond Nijmegen was Romeinse bewoning. In het vennengebied, dicht bij de scheival, zijn de fundamenten van een Romeinse villa (boerderij) nog te zien.

In de daaropvolgende middeleeuwen waren de kerk en kloosterorden actief in onze streek. Over deze tijd zijn allerlei geschriften te vinden in bibliotheken en archieven. Datzelfde geldt voor de daaropvolgende 16de tot en met de 20ste eeuw.

Plannen

De werkgroep heeft een aantal plannen op haar verlanglijstje staan die allemaal moeten bijdragen aan ons beeld van Worsum door de eeuwen heen. Welke informatie gaan we verzamelen:

- Archeologische vondsten
- Oude kaarten
- Historie van de oudste boerderijen: Sleeburg, Munnikhof, De Heegt, Bloemershof, Worsumse Hof en Hoge Hof.
- Perceelsnamen
- Dagelijks leven in de 20ste eeuw

De werkgroep komt ongeveer elke zes weken bijeen, behalve in de zomermaanden. Het is niet de bedoeling om alle verzamelde informatie op te slaan in een documentatiecentrum en het daar bij te laten. De huidige bewoners van Worsum, De Klef, Vogelzang, Hamelberg en Sleeburg zullen regelmatig worden geïnformeerd.

Worsum 200 jaar geleden

Tijdens de Franse bezetting onder Napoleon zijn de eerste kadasterkaarten van Nederland gemaakt. Zo kunnen we dus nagaan hoe Worsum er in 1840 uit zag. Bijna 200 jaar geleden bestonden de Worsumse weg, Sleeburgse straat en Ijkelaarstraat al. De Kievitsdijk bestond ook maar is later in

onbruik geraakt. Op de kaart zijn ook verschillende boerderijen getekend: Munkhof (Jacobs), Worsumsche Hof (Arts-Zwanenberg), de Hooge Hof (Arts), de Heegt en Bloemershof (Wijten).

Behalve deze bekende boerderijen met naam staan er ook panden getekend zonder naam: Worsumseweg 12 (voorheen Sjang Gerrits), nummer 10 (Lukassen), nummer 3 (Joosten-Jans), nummer 2 (Ahrends), Ijkelaarstraat 2 (van Raaij-Beurskens) en Heegtseveldweg 2 (Disveld en van Duin). Op de kaart is ook mooi te zien dat de oude boerderijen meerdere gebouwen omvatten. De Worsumsche Hof en Munkhof bijvoorbeeld bestonden elk uit twee grote en twee tot drie kleinere gebouwen. Van de Heegt zijn twee grote gebouwen getekend. Uit een akte uit 1852 weten we dat dit het huis en de schuur zijn. Daarnaast was er nog een varkenskot en een schaapsstal (nr. 142 op kaart). Op de plek van de schaapsstal is nu

het adres Heegseveldweg 2. Verder is te zien dat de huidige Hamelbergweg over het erf van de Munkhof liep. De perceelsgrenzen zijn rechte lijnen. Hierop is één uitzondering: perceel 144 van de toenmalige Heegt is aan één zijde rond gebogen. Dat is vandaag nog zichtbaar. De reden voor deze ronding is onduidelijk, maar het zou te maken kunnen hebben met een gedempte gracht of een ander verdedigingswerk dat hier is geweest. De Heegt is namelijk heel oud. Ze wordt al vernoemd in een koopakte van 1452. Volgens oude geschriften was de Heegt bekend om zijn visrijke grachten die waarschijnlijk restanten waren van het Heegse Meer, een oude riviertak van de Maas.

Werkgroepleden

Hennie Arts

Piet Arts

Piet van Casteren

Gerard Gerrits

Albert van Hezewijk

Harrie Joosten

Tun van Raaij

Gerard Rooijackers

Piet van Zuijlen

Redactie

Harrie Joosten, Worsumseweg 3, tel. 6221644, E-mail harrie.f.p.joosten@freeler.nl

Piet van Casteren, Heegseveldweg 3A, tel. 6222961, E-mail pietvcasteren@xs4all.nl

OVERASSELT IN DE AARDGESCHIEDENIS

	DATERING	PERIODE	BIJZONDERHEDEN OVERASSELT
H O L O C E E N	1300		Overige bedijkingen en sluisen; Nyendijck in Worsum
	1000	Middeleeuwen Karolingische tijd Merovingische tijd	Hooggelegen gebied bewoond Stichting Priory in Overasselt en St. Walrickabdij vennengebied (800)
	Chr. 0	Romeinse tijd	Romeinse villa Scheiwal (300) Romeins aardewerk (300-400)
	700	Ijzertijd 700 - 0	Urnenvelden Eendenven + vorstengraf Wijchen
	1.600	Bronstijd 1700 - 700	Grafheuvels Eendenven (klokbekercultuur)
	3.000	Nieuwe Steentijd 4500 - 1700	Begin komkleivorming in Broek
	4.000		Veevorming in de vennen
			Verstuiving in het stuifzandgebied (vorming duinpannen en vennen)
		Midden Steentijd	Toename van warmteminnende bomen en planten (stijging van de temperatuur)
	P L E I S T O C E E N	8.000	
10.000		Einde Würm-ijstijd	Vorming stuifzandgebied door verstuiving van zand vanuit de Maasbedding
		Oude Steentijd	Toendra
60.000		Begin Würm-ijstijd	
130.000		Warme periode Einde Riss-ijstijd	Vorming stuwwal Nijmegen-Kleef door de gletsjers
200.000		Begin Riss-ijstijd	